

Eandem, vel **peccatum** Rab. Mataja Tyrannum, & A nigridenti ejus avum. Latititia illa justorum est de bono, perfidissimum quoniam Rab. Kimbi; Diabolum, Hugo Cardinalis. Hic, sit ipse, impetrat in suggestione, luctu in delectatione, persecutus in confessu, inclinatus in actu, precipitat in coniunctudine, praevaleat in morte, scilicet quando quis moritur in peccato, quo tempore iuvius oppugnat.

Qui tribulans me, exultabunt si moritur fuero. Ab initio principi perequatio decindit ad inferiores & minoris denique ad omnes. Simile quid alio Psalm & deprecatur ac vereatur: Quia dixi, Ne quando supergaudent mibi inimici mei: Et dum commoverentur pedes mei, super me magna locutus sum. Ne bellerunt inimici mei super me, quia cecidi: Confusum quum sedeo in tenbris, &c. Eas me in lucem, videbo, iustificam eam, & aperte inimicos meos, & operior confusione, que dicit ad me, ubi es Domini Deus tuus? Oculi mei videbant in eam, non eritis in concordiam ut lutum platearum. Hac omnia placuit ex Michea referre, quia valde conferunt ad illustrandum totum hunc locum, & eum qui praescit, qui sequitur.

Quod si exprobatio insultans in vicium inimicorum, vicio permotella est, quanto magis ubi adversus Deum ipsum, velut impotentem, quem virtus colit, victor impius insurget? Propterea toties illud inculcatum legimus: Ne quando dicant Gentes: ubi es Deus eorum? ubi es Deus illius? ubi es Deus tuus? dicit Ecclesiastes porto salutare montium: Post concupiscentias tuas non es, & a voluntate tua avertire. Si praeferas anima tua concupiscentias tuas, facit te in gaudium inimicorum tuis, tum Daemonibus qui de nostra gaudent perditione, sicut Angeli de salute f; tum hominibus, qui quedammodum latentur ipsi, quam maleficerint, & exultant in rebus peccatis: ita maleoperantibus arident, aut eorum quos oderunt, dedecent, damnisque gaudent. Eo procedit quoniam malvolentia, ut plus aliorum eternam gaudent pernicie, quam sua temporali proprieitate. Non est hic affectus hominum, nisi quatenus, ut ait Bernardus, in Daemonibus transiunt. De Daemonibus recitat Gregorius in Dialogis exemplum, exstantibus de tentata castitate Andrea Fundani Episcopi. Pro hominibus exemplo sine Philistis, qui Sampsoni ludibriu habuerunt. Legi etiam apud certum Autorem suis, qui quoniam ab inimico blasphemiam in Deum extortus, tunc illico contra quam promiserat, interficerent, exprimendo se & corporis mortem, & animi afferre incertum perpetuum esse.

Satis præterea constat ex profana sacraque historia, deducens & ignoriam ab inimicis fortissimos viros morte ipsa longe graviori duxisse, adeo ut ad eam videntib; ipsi morte concilicerent propria, vel aliena implorata manu, ut Cato, Thraecus, Annibal, Marius, Saul, Abimelech, Antonius, Cleopatra.

Sed & quo seviores sunt hostes ac efficerentes, eo cum gravitate suppliciorum, turpora quoque proborum, dedecorem, iniquitatem genera exigunt. Cuius rei, præter alia, non aptius eo quem nominavimus, Sampsoni afferri potest exemplum. Cavens David hanc probatum iniquitatem: atque iniquitatem hostium & dolens vehementer de Saulis & Jonathona morte, noluit haec annunciarum inimicis illorum: Noli annunciarum in Geth, neque annunciantis in compitis Ascensionis, ne foris latenter filia Philistim, ne exultent filii iniquorum: sicut videlicet occiso Golia mulieres egressa de universis urbibus Israel, cantantes, chorofore ducentes, in tympanis & strigis, dicebant: Percessit Saul milles, & David decem millia. Et fecit, submersus Egypti, eodem pacto Mai a quoniam omnibus in Iudeis laudes divinas decantaverat.

Severè p̄cipiat Deus, ne quis deficiat, latetur, maficiet os, (id est, inultus, arque amā ē irideat) in die fratris sui, & p̄ginationis, & p̄dictionis, & angustia, & ruina, & ositatis, & tribulationis. Item. Non irideat, inquit Lipsiensis, hominum in amaritudine animas, & in ruina ejus exaltet cor suum, &c.

Justi honestes & eum virtute, peccatorum retributio vinclam videtur, hoc est, latet, quoniam videbunt vinclam. Inter lamenta illud Jeremias ponit: Aperiuerunt super te reuolum inimicorum, inter divina promissi, Habacuc: Ipsi de regibus triumphabit, & tyranno-

vel regem. Hugo Cardinalis. Hugo vel tribulationibus eruditus, vel aliorum, qui tali exemplo lapsum, vel quod ipsi merito, aliive liberentur a malo. A privatâ vindictâ studio, gaudiisque ab alterius dampnum, cavere oportet, ut cavile Davidem vidimus Psalm septuaginta, & ab eadem re Jobahorrus. M. Marcellus calum eludemque Syracusarum sine flera videtur non posuit: Nota fatus etiam Iulii Caesaris in mortuum Pompejum humanitas, & Pyrrhi adversus Antigonum & aliorum erga hostes & superatos. Accommodant aliqui ad Christum in cruce sententiam, ibi pereverant, non inde difidenter, nec impatiens signum illum edentem: quod si fecerit, ac de constantia moris esset, exultarent adversarii ejus. Lege præterea quod dicuntur in nobis Psalm XXIX, & ad illa verba: Nec dilecti inimici meos super me.

Si moritur fuero. [Alibi: Dum commoverentur pedes mei, &c.] Eas me in lucem, videbo, iustificam eam, & aperte inimicos meos super me.

Si moritur fuero. Exultabunt si moritur fuero, qui dicit ad me, ubi es Domini Deus tuus? Oculi mei videbant in eam, non eritis in concordiam ut lutum platearum. Hac omnia placuit ex Michea referre, quia valde conferunt ad illustrandum totum hunc locum, & eum qui praescit, qui sequitur.

Chaldaicē hoc loco: Sicut dilinavero a semitis tuis, est caro & sanguis tuus, vacillare, titubare, ad lapsum declinare, dejici quoque de statu, de constantia, de spesi fecuritate in opis divine prefido: simile esse Caino, qui profugus erat, quoniam egressus esset a facie Domini, & habitat ad orientem plagam Eeden f. Pro codem legit Iffidorus nisi, quod interpretatur commotionem, vel instabilitatem, fluctuantem, sedisincerem: contra quod malum orat David b. Ne derelicias in mortuorum pedes meos, & manus peccatorum non morietur me. Secundum editionem vulgatam: Non venias mihi pes superbie, & manus peccatorum non morietur me. Addit: Per egressus meo in semitis tuis i. Præterea non des in communione pedem tuum k; & Dilatisti gressus meos subsum me, & non sunt infirmata vestigia mea l: & Impulsus excofus sum, ut cadarem, & Dominus suscepit me m: & si diebam, mortuus es per meus, misericordia tua Domine adjuvarat men, & Qui confundunt in Domino, scit mons Sion: non commovetur in aeternum o, & Quis facit haec, non commovetur p, &c. Bellarmini contendit, propter haec verba istum Psalmum scriptum esse, pro liberatione Iulii a temeritate diabolica, non autem pro liberatione Davidis a persecutione Saulis, quia David in ea perfectione loco quotidie mutabat: nec dixit: Si moritur fuero, exultabunt inimici mei, quasi ipse pro magnis haberet non moveri. Jam expuli, qui pasto debet hic motus accipi.

Vers. 6] Ego autem in misericordia tua speravi: exultavi cor meum in salutari tuo: cantabo Dominum non bona tribuit mihi, & psallam nomini Domini altissimi.

LATENTUR, ac exultent quantum libuerit, iniicii, & vexatores mei, nitor una sp, fixisque hereo in te: quæspicimus gaudium parit, & exultationem ut iam certum precipientis hujus specie fructum, præsumma latitia gratitudineque non possem, quoniam celebrem laudes Dei hymnis, qui pro altitudine majestatis, ac potentia tuam me bonis cumulavit, & ornavit.

Tropologicē obseruavit tria Hugo Cardinalis.

Thomas, qui nos contra Diabolum juvant: latitiam spiritualem exultavit cor meum in salutari tuo: orationem nostram devotam ad laudem Dei: cantabo Domini bonam operationem, psallam: plaxit enim tangendo manu Placeritum. Testis Athanasius q, Antonius diu xisse, plurimum valere contra Diabolum spiritualem latitiam. Mira, & rara: sed vera, & præclaras vincendi pugnandi ratio, precibus, Dei laude, vario carmine religiosè decantatu, multiplici genere musicorum instrumentorum: denique laudando ac invocando ab inimicis falvari*, preter celebres illas turbas, quarum clangore muri dejecti sunt. Hierocentini r: memorabilem in Britania partem de Pelagiensis victorian, Alleluia vociferando, ut Germanus imperaverat Antifidoriensis: valde hoc ipsum locum illustrat Iosephus: Et exultans virga fundatus, & percussa firma, stabiliisque cujusmodi sunt fundamenta (quoniam requiesce facti Domini.

* cap. 4. 17. Tria hoc ex tropologo obliterata.

† cap. 17. 4. 17. 7. Vixit vita, Plurimum valere contra Diabolum spiritualem latitiam.

¶ cap. 20.

¶ cap. 30. 32.

Dominus sube eum in tympanis, & citharis, & in bellis. A precipuis, (in optimo bellandi genere.) Chryloftomus notat, bene operantur & frequenter amantem, & erga beneficia alia gratia, pro beneficiis, que nondum obtinuit, sum ea peccat, simul agere gratias: ut è contrario, qui sunt in iudicis rebus remitti, regnique, etiam quoniam accepterint, vix donationem sentent.

In misericordia tua speravi.] Argumentum Theodoreti, Psalmum edidit: David post peccatum, quia minimum misericordia, non meritorum, non est necessarium: recte namque misericordiam implorat quilibet justus. Quamquam facetus, his verbis innui posse, si quis minus loco fuerit, excidit a iustitia laplus peccatum, si speret in Domino, ad eumque per poenitentiam coniugiat, effectum, non diu exultente hostes, qui cō ipso precipitaverunt. Baskius juxta tropologiam ait, misericordibus. Demonibus opponi misericordiam, quæ precibus impetrata illos avertat.

Exultabit cor meum in salutari tuo.] In fine canit trium philistorum post victoriam, & exultatione pro parte salutis. Salutis laudem pro parte salutis datam significare putant nonnulli, nullo alio quadrigam, exemplo, nulla necessaria ratione. Verbum futurum temporis indicat constantem voluntatem faciendo quod jam fecit, tempore quoque consequenti, praefestis quoniam spei responderit eventus, maximè verò, quando solus erit in futura vita omni periculo, metuque. Promittit pro beneficiis gratiarum cor deinde cantum vocis: tandem Plautri pulchrum, quod est opus.

Qui bona tribuit mihi.] Hieronymus: Qui reddit mihi, aut alii apud eundem legunt: Qui meruit subire me. Addiderunt Lxx. (vobis) per participationem è usq; in iusta, & Chaldaea paraphras expeditus NT בְּנֵי יִשְׂרָאֵל jasur, banus: nam Hebrei ex simili, volumen: verbum נַדְבָּל gamal, quod significat retrubere sive bonum sive malum. Quoniam ipsoeat de canticis, verisimilis fuit intellexisse quia retrubuisse bona, sive ut omnino diversa ab his quæ petuntur, & sperant, sive propter internam latitudinem ex certitudine interpretationis futurorum bonorum, ac operatorum, & petitorum: natura, gratia, gloria, omnia bona, data promissaque intelligit.

Et psalmus nomen Domini altissimi.] Dicuntur autem in Hebreo textu, & in paraphrasi Chaldaea. Scholium Gratianum nec apud alios interpres, nec in exemplari Euangelii extare testatur. Judicant aliqui ex novi Psalmi secundo veriu teutonico ista haec transposita esse. Quidam potius ex ultimo teprimi? Fortassis etiam diutinum temporis ex H-ibro textu cecedunt. Theodoritus in expressione nomini hanc viva potius latet, ut significet, quanvis inexplicabilem ignorat naturam Dei; sibi soli nomen sufficere ad colendum, decantandum, omne iustum auxilium potandum, & interpretandum.

PSALMUS DECIMUS TERTIUS.

In finem, Psalmus David.

Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus, Cœrumpi sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis: non est quicquid bonum, non est usque ad unum.

2. Dominus de celo præpedit filio hominum, ut videt si est intelligens, aut requirens Deum.

3. Omnes declinareunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est ulig; ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolosus a chant, venenum aspidum sub laibis eorum.

Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: velocius pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Contrito & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum.

4. Nonne cognoscit omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam quoniam escam panis?

5. Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

6. Quoniam Dominus in generatione justa est, consilium inops confundit quoniam Dominus spes eius est.

7. Quis dabit ex Sion salutare Israel cum avertit Dominus captivitatem plebis sue, exultabit Jacob, & letabitur Israel.

Vers. 1] In finem, Psalmus David.

Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

TITULVS,

ET

ARGUMENTUM.

DE TITULO laborandum non est, sed ad similes recurendum procedentes. Argumentum, est descrip̄tio stultitiae hominum, vel numeri omne dividuum de medio tollentium, vel Deum fingentium ex suis iustis mortibus atque contulent, & quasi ceteros pro ipsi ille neglige debet, alios minime curant, immo etiam iniquè vexantium. Tanto malo remedium docet fore. Impiorum punitionem, tum divinam benignitatem per incarnationem, potissimum Filii Dei. Ex isto numero improborum, judicat quidem etiam fuerit deque illis quoque Paulus à usurpati hunc locum, & Cyrilus & Alexanderis iidem applicavit, atque Iustinus f: at non de illis dumtaxat, ut existimat Agellius: immo nominatum cum Iudais Gracos, id est, Gentiles commemorat: & faverit Cyrilus & Hierolympianus, ac Hieronymus b, istam redientes causam incarnationis Christi, quod omnes peccavissent. Item Hieronymus Caiodorus, Glosse, Burgenses, Hugo Cardinatis, Haymo, Remigius, Bruno, Dionysius, Turicremona, Psalmum de Iudeis contemporibus, & persecutoribus Christi volunt esse, qui & reprehendantur, & sub finem mundi convertentur.

D Theodoritus, Trevetus, & quidam alii explicant de impietate Schnacherib, & Rabbi Salomon, Lyranus. De vastatione autem Iudei Vespasiano ac Tito Rabbi Salomon plane similem Ll. Psalmum interpretatur. Peregrinus Heraclius in Italica paraphrasi sub nomine Nasar, qui significat impotens, ut Saulen innuiri qui & ipse, & familia, & ferit toris, talis exemplo, populus, laboraret maxima impietate. Chrysostomus exponit de cetero Saulen qui Deo relitto contulit Pythoniam f: Nicophorus Blennius, Euchynius, Beza, assertant contineri praeditioem de futuri Ezecielis tempore atque Schnacherib, & praeterea tempore adventus Christi. Id quod initio dixi, difert tradit Augustinus, & Rufinus præter alios multos recentiores, ut Ludolphum, Cajetanum, Generarium, Placidam, Jansenium, Titelmannum, Clariam, Placiadam, Janzenium, qui testimonio dicto Pauli confirmat de corruptione peccati posterorum Adam lemnem haberi hoc Psalm (litteris sub tipo captivatis, aut persecutiois à Saul, vel alio,) in coequo reprehendi errorem.

De Sebas-
terianis &
Rabbi Salo-
monis.

De Nabu-
chodonosore.

& seq.

Ezecl. 5. in
Iacob.

De Graco-
bus.

Cum judas

f. in Troy.

g. Catech. in

i. Iudea.

¶ cap. 1. 2.

¶ cap. 2.

¶ cap. 3.

¶ cap. 4.

¶ cap. 5.

¶ cap. 6.

¶ cap. 7.

¶ cap. 8.

¶ cap. 9.

¶ cap. 10.

¶ cap. 11.

¶ cap. 12.

¶ cap. 13.

¶ cap. 14.

¶ cap. 15.

¶ cap. 16.